

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1999/47
Karar Sayısı : 1999/46
Karar Günü : 28.12.1999
R.G. Tarih-Sayı :10.03.2000-23989

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Aksaray İcra Tetkik Mercii

İTİRAZIN KONUSU : 17.2.1926 günlü, 743 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 169. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 10. ve 12. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Hakimden izin almadan kocasına kefil olan karı hakkındaki icra takibinin iptali istemiyle açılan davada; "Türk Medenî Kanunu"nun 169. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptali için doğrudan başvurmuştur.

III-YASA METİNLERİ

A. İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Türk Medenî Kanunu'nun, itiraz konusu ikinci fıkrayı da içeren 169. maddesi şöyledir:

"Madde 169- Karı koca arasında her nevi hukuki tasarruf caizdir. Karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı usulüne tabi mallara dair karı koca arasındaki hukuki tasarruflar, sulh hâkimi tarafından tasdik olunmadıkça muteber olmaz.

Koca menfaatine olarak karı tarafından üçüncü şahsa karşı iltizam olunan borçlar için dahi hüküm böyledir."

B. Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında dayanılan Anayasa kuralları şöyledir:

1- "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "MADDE 12.- Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Ahmet Necdet SEZER, Haşım KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Mustafa YAKUPOĞLU, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK ve Rüştü SÖNMEZ'in katılmalarıyla 28.12.1999 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Yasa kuralı ile aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, dava konusu kuralın kadınların tasarruf ehliyetini kısıtlayarak aile içinde eşitsizlik yarattığını, karının kocasından çekinerek tasarrufta bulunduğu düşüncesinin onur kırıcı olduğunu belirterek Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Medenî Kanun'un 169. maddesinde, "Karı koca arasında her nevi hukukî tasarruf caizdir. Karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı usulüne tabi mallara dair karı koca arasındaki hukukî tasarruflar sulh hâkimi tarafından tasdik olunmadıkça muteber olmaz.

Koca menfaatine olarak karı tarafından üçüncü şahsa karşı iltizam olunan borçlar için dahi hüküm böyledir" denilmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" kuralı yer almıştır.

Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilemeyecek ve bu nedenlerle, eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve topluluklar yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Kimilerinin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen nedenlerle değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İtiraz konusu kuralın amacı, kapsam ve sonuçlarını bilmeden karının borç altına girmesini önleyerek onu ve aile birliğini korumaktır. Böylece karının, kocanın etkisi altında

kalarak ekonomik gücünün sarsılmasının önlenerek aile birliğinin korunması sağlanmak istenmiştir.

Karı yönünden sınırlama getiren itiraz konusu kural, aile birliğini koruyarak kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik olup, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle de çelişmediğinden Anayasa'ya aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

Kural'ın Anayasa'nın 12. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Mustafa YAKUPOĞLU ve Fulya KANTARCIOĞLU bu düşüncelere katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

17.2.1926 günlü, 743 sayılı "Türk Kanunu Medenîsi"nin 169. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Mustafa YAKUPOĞLU ile Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 28.12.1999 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet Necdet SEZER	Haşım KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Ali HÜNER	Mustafa YAKUPOĞLU	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye		Üye
Mahir Can ILICAK		Rüştü SÖNMEZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Medenî Kanun'un 169. Maddesinin ilk fıkrasında, "Karı koca arasında her nevi hukuki tasarruf caizdir. Karının şahsi mallarına veya mal ortaklığı usulüne tabi mallara dair karı koca arasındaki hukuki tasarruflar, sulh hâkimi tarafından tasdik olunmadıkça muteber olmaz" denildikten sonra ikinci fıkrada "Koca menfaatine olarak karı tarafından üçüncü şahsa karşı iltizam olunan borçlar için dahi hüküm böyledir" kuralına yer verilmiştir. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme maddenin ikinci fıkrasının Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılığı nedeniyle iptalini istemiştir.

İtiraz konusu ikinci fıkra ile kadının eşi yararına üçüncü kişilere borçlanabilmesi, sulh hâkiminin onayı koşuluna bağlanmıştır. Bu durumda, karının, kocanın bir borcuna adi veya müteselsil kefil olması, onun lehine aval vermesi, poliçeye ciranta olan kocası lehine imza koyması, kocasının bir borcunu karşılıksız olarak üzerine alma güvencesi vermesi, rehin işlemi yapması gibi borçlanma kapsamı içine giren tasarruflar hâkim kararı ile onaylanmadan geçerli olamayacaktır. Oysa evlilik birliğinin diğer tarafı olan koca için böyle bir koşul öngörülmemiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" denilerek "kanun önünde eşitlik" tanımlanmıştır. Bu ilke ile kadın ve erkek için cinsiyet ayrımına dayalı farklı hukuksal düzenlemeler yasaklanmakta, hak ve özgürlüklerden eşit yararlanma hakkı tanınmaktadır.

Genel eşitlik ilkesini, farklı cinslerin eşitliği yönünden somutlaştıran "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"nin başlangıcında, "Kadınlara karşı ayrımcılığın, hak eşitliği ve insan şeref haysiyetine saygı ilkelerini ihlâl ettiği" belirtildikten sonra 1. maddede, kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın hak ve özgürlükler konusunda cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, yoksunluk ve kısıtlamanın "kadınlara karşı ayırım" olarak değerlendirileceği; 2. maddenin (g) bendinde, taraf devletlerin, kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, değiştirmek ve kaldırmak için yasal düzenlemelerle birlikte gerekli uygun önlemleri almayı üstlendikleri; 5. maddenin (a) bendinde, her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek için taraf devletlerin tüm uygun önlemleri alacakları ve 16. maddenin (c) bendinde de evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar sağlayacakları belirtilmiştir.

Sözleşme kuralları, cinsiyete dayalı ayrımları yasaklayan genel eşitlik ilkesi çerçevesinde eşit haklara sahip olma ilkesinin uluslararası alana taşınması uygulamaya geçirilmesi yönünden kuşkusuz büyük önem taşımakta ve bu yöndeki ulusal düzenlemeler için temel oluşturmaktadır.

İtiraz konusu kuralla, kadının eşi yararına üçüncü kişilere borçlanmasının, hâkim onayı koşuluna bağlanması, aynı durum koca yönünden söz konusu olduğunda bu koşulun aranmaması cinsiyete dayalı ayırımın tipik bir örneğidir.

Kaynağını 1 Ocak 1912'de yürürlüğe giren 10 Aralık 1907 günlü, İsviçre Medenî Kanunu'ndan alan "kural"ın, amacının, eşi yararına borç altına girmenin getirebileceği risklere karşı evli kadını korumak olduğu anlaşılmaktadır. Oysa, kadının ve erkeğin eşit haklara sahip olduğunu kabul eden çağdaş hukuk anlayışı biyolojik ve fonksiyonel farklılıkların getirdiği ayrımlar dışında bir ayırıma izin vermemektedir.

Sosyal, ekonomik ve kültürel her alanda kadın ve erkek eşitliğinin esas alınmasını gerektiren bir Anayasal düzende, kadının, zeka ve kavrayışının erkekten daha az olduğu varsayımına dayanarak, üçüncü kişilerle kocası yararına yaptığı kimi hukukî işlemlerde ehliyetini sınırlamanın hiç bir haklı nedeni bulunmamaktadır. Yaptığı hukukî işlemlerin sonucunu değerlendirememesi tehlikesi, evlilik birliğinin aynı konumdaki tarafları olan kadın ve erkek için farklı değildir. Bu nedenle, itiraz konusu kuralın, kadını koruyarak aslında aileyi

koruduğu bu nedenle Anayasa'nın 41. maddesi ile uyum içinde olduğu düşüncesi gerçeği yansıtmamaktadır. Aile, anne-baba ve çocuklardan oluştuğuna göre bunlardan yalnız birinin korunması, ailenin korunması anlamına gelmez. Böyle bir korumadan söz edilebilmesi için evlilik birliğini oluşturan erkek ve kadının aynı Kurallara bağlı tutulması gerekir. Bir tarafa getirilen sınırlamanın, diğer tarafa getirilmemesi düşünölenin tersine evlilik birliğini zayıflatır. Aile, kişilik hakları aynı derecede korunan eşit haklara sahip bireylerle güçlenir. 1984 yılından bu yana hazırlanan medenî yasa tasarılarında itiraz konusu kurala yer verilmemiş olması da bu görüşleri doğrulamaktadır. Türk Medenî Yasası'na kaynak oluşturan İsviçre Medenî Yasası'ndan kural, 5 Ekim 1984'de çıkarılmıştır. İsviçre Borçlar Yasası'nın 494. maddesindeki "Evli bir kişinin kefaleti, Hakim tarafından verilmiş bir ayrılık kararı mevcut değilse, diğer eşinin önceden ya da en geç kefalet sözleşmesinin akdedildiği anda yazılı olarak verdiği onayı ile geçerli olabilir" kuralında ise "onay" yükümlölüğü evlilik birliğinin eşit haklara sahip iki tarafı olarak kadın ve erkek için aynı koşullara bağlı tutulmuştur.

İtiraz konusu kurala benzer bir düzenlemeye, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmış diğer ölkelerde rastlanmamaktadır.

Anayasa kurallarının yorumlanmasında, Türk toplumunu çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırma amacının gözetilmesini vurgulayan Anayasa'nın Başlangıç'ı da 10. ve 41. maddelerinin bu düzeye ulaşmayı engelleyecek biçimde yorumuna olanak vermemektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Yalçın ACARGÜN

Üye

Mustafa BUMİN

Üye

Mustafa YAKUPOĞLU

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU